

TURISM, ARHITECTURĂ ȘI DEZVOLTARE DURABILĂ (Tourism, Architecture and Sustainable Development)

Lector univ. dr. Popescu Delia
Academia de Studii Economice din Bucuresti
deliapopescu2@yahoo.com

Rezumat

Dezvoltarea necontrolată a stațiunilor turistice creează probleme atât mediului înconjurător, cât și beneficiilor economice și sociale. Din acest motiv cheia unei dezvoltări durabile a turismului pare a fi o limitare a gradului de urbanizare a siturilor turistice și o schimbare a regulilor din arhitectură și amenajare prin introducerea studiului de impact.

Abstract

The problems of environmental damage, economic unsustainability and social dislocation caused by rapid and extensive places for recreation growth might suggest that the key to greater sustainability lies in setting limits to urbanization and changing the rules in architecture and planning for tourism.

Cuvinte cheie

- Arhitectură;
- Dezvoltare durabilă;
- Turism.

Keywords

- Architecture;
- Sustainable development;
- Tourism.

Trăind într-o epocă de tranziție, ale cărei caractere se reflectă în construcțiile noastre, în evoluția actuală atât de rapidă, arhitectul poate să impună o amprentă caracteristică, într-o perioadă relativ scurtă, consolidând o concepție de viață.

1. Turism și arhitectură

Arhitectura reprezentativă care conturează peisajul țării noastre în anul 2005 trebuie realizată cu materiale durabile, viabile care să remodeleze localități și zone întregi.

În toate perioadele strălucite ale istoriei, arhitectul s-a găsit în mijlocul epocii sale. Arhitectura reprezintă fidel societatea la un moment dat tocmai pentru că răspunde direct necesităților unei epoci, realizându-se cu mijloace publice, cu posibilitățile tehnice existente, cu participarea unor ramuri diverse.

Analizând strălucita perioadă a Renașterii florentine și personalitatea lui Lorenzo de Medici, Luigi Ugolini spunea: “douăzeci de ani puțini în sine, dar pot fi suficienți pentru a pecetlui o epocă. Timpul, entitate abstractă, nu are valoare asupra duratei convenționale pe care i-o atribuie oamenii”. Mai sunt aproape cinci ani (până în decembrie 2009, când se vor împlini 20 de ani de la Revoluția din 1989) și putem spune și noi că s-a pecetluit o epocă, despre care însă nu se poate afirma că a fost strălucită, nici pentru turism, dar mai ales pentru arhitectură.

Răspunzând cerințelor și spiritului epocii sale, arhitectul a creat de-a lungul istoriei temple, palate și catedrale, teatre, piețe publice, locuințe și ansambluri urbane. Astăzi, arhitectul este în continuare pionul principal în realizarea unor amenajări durabile, în general, și a unor amenajări turistice, în special.

Viața materială și culturală a unor popoare se oglindește în monumente și ansambluri valoroase de arhitectură,

dezvăluind privitorilor mentalități și concepții proprii, capacitatea de creație a unor epoci de înflorire. Ele stârnesc interesul mulțimilor și declanșează adevărate pelerinaje, demonstrând că arhitectura realizată din antichitate până în epoca noastră a devenit obiectiv turistic în sine.

Ruine și clădiri izolate, localități întregi și zone din teritoriu constituie prin ceea ce aduc peste secole, elemente de bază ale turismului contemporan.

Monumentul megalitic din Stonehenge – Wiltshire, vestigii ale palatelor civilizației maya din arta precolumbiană, piramidele de la Gizeh,

templele de piatră ale Indiei și cele din lemn ale Japoniei, străzile pitorești din Berna sunt vizitate anual de sute de mii de turiști. Datele statistice arată că în Franța, printre cele mai vizitate edificii se numără castelul Versailles, urmat îndeaproape de arcul de triumf din piața Etoile – Paris, Mont Saint-Michel, castelul Fontainebleau și Sainte Chapelle, fără a lipsi din această listă catedrala Notre Dame, palatul papilor de la Avignon, monumentele romane de la Nîmes și cetatea Carcassonne. Desigur că opere renumite ca biserica bizantină Sf. Irina din vechiul Constantinopol, moscheea

Sfintei Stânci din Ierusalim sau San Miniato din Florența se înscriu în ansamblul de arhitectură al localităților cu care se compun și pe care le subliniază, contribuind din plin la atracția pe care aceste orașe o exercită asupra turiștilor.

Unele monumente constituie cadrul propice pentru montarea unor festivaluri de teatru, operă și balet, pentru concerte sau pentru spectacole de sunet și lumină, ca teatrul din Delfi, bazilica lui Maxențiu din Roma, sau amfiteatrul din Verona.

La rândul lor, noi opere de arhitectură sunt cuprinse în circuitul turistic, ca lucrări reprezentative ale timpurilor noastre. Pavilionul studenților elvețieni din cartierul universitar din Paris, turnul Pirelli din Milano (arhitect Gio Ponti), ansamblul Royal Festival Hall din Londra (arhitect Sir Robert Matthew), alături de lucrări ale arhitecților Aalto, Bakema, Saarinen și Kenzo Tange sunt numai câteva dintre acestea.

În țara noastră, sunt binecunoscute ca edificii care se înscriu printre obiectivele urmărite de turismul intern și internațional, atât monumentele de arhitectură – vechi ctitorii domnești, cetățile țărănești din Transilvania, culele Olteniei, arhitectura populară din lungul Carpaților, cât și unele ansambluri urbanistice și centre social-culturale care se integrează în silueta de azi a marilor orașe.

În țară sau în străinătate, operele de arhitectură care au intrat în preocupările turiștilor pretind măsuri speciale de acces și de vizitare, de prezentare, de apărare și valorificare, de restaurări și amenajări, precum și pentru asigurarea întregii game de dotări necesare în preajma obiectivelor turistice. Astfel de probleme revin în atenția arhitectului, împletindu-se cu cele curente în cadrul sistematizării localităților și a teritoriului.

Alături de procesele obișnuite care privesc urbanizarea, construcția de locuințe și sistematizarea satelor, se conturează din ce în ce mai pregnant necesitățile crescânde de rezolvare viabilă a bazei materiale pentru turism. Mișcarea continuă de persoane pretinde amenajarea mijloacelor și căilor de transport, a construcțiilor pentru cazare și a dotărilor aferente, precum și sistematizarea unor zone specifice. Realizarea fondului construit necesar pentru satisfacerea funcțiilor turistice a constituit și constituie un însemnat aport, atât în rezolvarea unor probleme care privesc turismul, cât și în edificarea rețelei generate de construcții.

Arhitectul are o contribuție directă în rezolvarea procesului de amenajare turistică a teritoriului. El trebuie să intervină într-o serie largă de activități, printre care se înscriu:

- construcții pentru turiști, cuprinzând cazarea și asigurarea serviciilor necesare, dotări de agrement și sport, comerț și alimentație, unități bancare și de sănătate, etc.;
- sistematizarea unor zone în teritoriu, ansambluri și rețele cu caracter turistic;
- valorificarea cadrului natural și a celui istoric;
- integrarea patrimoniului arhitectural existent în zone și circuite turistice;
- conceperea și amenajarea unor mijloace de transport: vagoane cușete sau restaurant, nave, autocare, rulote, telecabine, etc.;
- mobilier, decorații și amenajări pentru crearea unei ambianțe adecvate, grafică pentru informare, publicitate și reclamă;
- cercetare și prognoză în relație nemijlocită cu specialiștii și cu forurile competente, pentru stabilirea unor programe clare de amenajare și reamenajare a teritoriului în spiritul unei dezvoltări durabile a activității turistice.

Toate aceste puncte nu pot fi realizate însă doar de specialiștii în arhitectură. Alături de ei, pentru a se realiza o amenajare durabilă a teritoriului trebuie să-și aducă contribuția și alți specialiști: economiști, geografi, biologi și nu în ultimul rând, clasa politică și mai ales ecologiștii.

2. Dezvoltarea durabilă și studiul de impact

Încă din deceniul opt al secolului XX, țări europene cu tradiție în turism și-au pus problema găsirii unor parametrii de stabilire și măsurare, în termeni relative, a

gradului de dezvoltare turistică și de ocupare a terenurilor.

În relația dintre activitățile turistice și mediul înconjurător, în timp și spațiu, se produc modificări asupra componentelor de mediu prin intermediul infrastructurii și circulației turistice.

Pentru fiecare unitate turistică ce se propune a se realiza este nevoie de elaborarea unor studii detaliate, de impact între consecințele activităților turistice și protecția resurselor naturale cu valențe turistice, mai ales că cea mai mare parte a peisajelor au valori unice ce nu pot fi restaurate sau înlocuite.

Aprecierea gradului de impact a turismului asupra mediului înconjurător se poate face mai întâi prin stabilirea cadrului de lucru, cu punctarea principalelor probleme. Urmărirea datelor statistice trebuie realizată prin indicatori specifici, prin monitorizarea activităților și circulației turistice și prin elaborarea detaliată a studiului de impact. Pe baza unor asemenea studii se pot stabili noile strategii de dezvoltare a activităților și circulației turistice sau de diminuare a lor pentru a se asigura păstrarea calității mediului natural și antropic, care sunt în ultimă instanță, cele mai importante "materii prime" pentru industria turistică.

În România, prin intermediul agențiilor județene de protecție a mediului și cu ajutorul Legii mediului nr. 137/1995, au fost inițiate primele monitorizări a unor factori de poluare și s-au stabilit metodologiile de realizare a bilanțurilor de mediu și a studiilor de impact.

Practicarea turismului și în special a turismului ecologic, presupune o dezvoltare a infrastructurii, o echilibrare rural-urban durabilă, utilizarea unor forme de energie neconvențională, tehnici mai puțin poluante, stabilirea în funcție de tipurile de peisaj și de mediu, a capacităților de suportabilitate, cu un rol

esențial în aprecierea nivelului de dezvoltare a activităților economice, și mai ales a turismului, care la prima vedere pare a produce mai puține modificări asupra mediului înconjurător. În același timp, este nevoie de un marketing eficient, de o bună cunoaștere a locurilor de destinație turistică, o dezvoltare macroeconomică eficientă, care să evite supraexploatarea unor zone, cu evitarea investițiilor de mare anvergură și a poluării active.

Pentru oprirea deteriorării mediului și conservarea resurselor, pentru realizarea reconstrucției ecologice a zonelor deteriorate, în activitatea de proiectare, amplasare, execuție și exploatare a noilor obiective economico-sociale, în mod obligatoriu trebuie să se aibă în vedere: amenajarea teritoriului, cu delimitarea categoriilor de folosință, într-un raport care să asigure menținerea integrității mediului, a cadrului peisagistic și a echilibrului ecologic, precum și protecția așezărilor umane și a altor obiective de interes social-uman, ecologic și științific; dimensionarea noilor investiții și activități în limitele capacității de suport a resurselor naturale și a mediului; adoptarea de tehnologii și procese care să asigure un randament superior de prelucrare și valorificare a resurselor materiale și energetice cu micșorarea pierderilor și a deșeurilor poluante; adoptarea de soluții pentru prelucrarea, reciclarea și neutralizarea deșeurilor poluante.

Pentru orice obiectiv sau activitate care prin natura, dimensiunile sau amploarea sa, poate avea un impact deosebit asupra mediului (transporturi, energie, construcții, agrement, turism, ș.a.) sunt necesare înaintea emiterii acordului sau autorizației de mediu (pentru planurile de urbanism și amenajare a teritoriului), studii de impact.

Prin “impact asupra mediului” se înțelege orice efect direct sau indirect al unei activități umane desfășurate într-o anumită zonă, care produce o schimbare a sensului de evoluție a calității mediului și ecosistemelor, schimbare ce poate afecta sănătatea omului, integritatea condițiilor socio-economice.

Obiectivele studiului de impact au în vedere stabilirea:

- modului de amplasare a obiectivului în mediu, de încadrare în planurile și schemele de amenajare, de valorificare a resurselor existente în zonă;
- modificărilor posibile, pozitive sau negative, ce pot interveni în calitatea factorilor de mediu prin promovarea unui proiect sau unei activități;
- nivelului de afectare a factorilor de mediu, a sănătății populației și a riscului declanșării unor accidente sau avarii cu impact major asupra mediului;
- posibilității de acceptare sau nu a unui proiect sau unei activități.

Spre deosebire de alte studii tradiționale privind dezvoltările tehnologice, studiile de impact sau previzionale, anticipând apariția efectelor complexe, proiectează scenarii și strategii de acțiune. De aici și necesitatea lansării unor programe pe termen lung de studiere a impactului.

La construirea și darea în funcțiune a obiectivelor turistice, precum și a altor realizări economico-sociale, indiferent de mărimea investițiilor, pentru lucrările de amenajare a teritoriului și de sistematizare a localităților rurale și urbane, pentru construcții de orice fel, pentru efectuarea de lucrări necesare transportului, eliminării deșeurilor și ambalajelor, pentru stabilirea și schimbarea destinației terenurilor din fondul funciar, explorarea și exploatarea resurselor naturale, ca de altfel și pentru alte activități care presupun schimbarea cadrului natural, este

obligatorie obținerea acordului și autorizației de mediu.

Acordul de mediu reprezintă actul tehnico-juridic ce se emite în prima fază de proiectare a obiectivelor de investiții, potrivit prevederilor legale privind protecția factorilor de mediu și se solicită obligatoriu pentru fiecare obiectiv de investiție în parte. Prin el se stabilesc condițiile de realizare a unui proiect sau a unei activități din punct de vedere al impactului asupra mediului.

Funcționarea obiectivului în cauză este posibilă numai în condițiile respectării stricte a prevederilor legale privind protecția factorilor de mediu și în condițiile eliberării autorizației de mediu de către organul competent.

Autorizația de mediu este actul tehnico-juridic prin care sunt stabilite condițiile și parametrii de funcționare, pentru activitățile existente și pentru cele noi, pe baza acordului de mediu.

Dacă obiectivul sau activitatea pot fi autorizate, autoritatea teritorială pentru protecția mediului face publică decizia sa

de emitere a autorizației, decizia putând fi contestată în termen de maximum 30 de zile de la anunțare. La expirarea acestui termen, autoritatea teritorială pentru protecția mediului, elaborează autorizația de mediu.

Documentația întocmită în vederea realizării unei amenajări teritoriale se referă în principal, la următoarele aspecte: dezvoltarea viitoare a localității (extensivă sau intensivă), delimitarea localității, zonarea teritoriului, rețeaua principală de circulație, amplasarea principalelor dotări, relația localității cu elementele naturale din mediul înconjurător.

Având în vedere diversitatea problemelor abordate și scara (națională, regională sau locală) la care se realizează documentațiile de amenajare a teritoriului și urbanism, elaborarea lor implică cooperarea unui larg colectiv de cadre tehnice de diferite profesii: arhitecți, economiști, ingineri cu diverse specializări, ecologiști, geografi, matematicieni, medici, psihologi, sociologi, urbaniști, etc.

Bibliografie

1. Ugolini, L. *Lorenzo Magnificul*, Editura Meridiane, București, 1971
2. Courthion, P. *Curente și tendințe în arta secolului XX*, Editura Meridiane, București, 1973
3. Metodologia de aplicare a studiului de impact asupra mediului Ordinul M.A.P.P.M. nr. 125-1996 (M.O. nr. 73-1996)
4. Purvis, M., Grainger, A. *Exploring Sustainable Development*, Editura EARTHSCAN, London, 2004
5. Lavery, P. *Travel and Tourism*, Editura ELM Publications, Northants, 1996